

НАРОДНА БАНКА

СРБИЈЕ

Актуелна монетарна и макроекономска кретања – мај 2010. године

Радован Јелашић – гувернер, Народна банка Србије

Београд, 14. мај 2010. године

Монетарни одбор НБС је на последњој седници одлучио да референтну стопу смањи на 8,0%

Дезинфлаторни притисци:

- Успоравање инфлације је изнад очекивања;
- Ниска агрегатна тражња;
- Замрзавање зарада и пензија;
- Опоравак економске активности је и надаље благ, а недавне турбуленције на светским финансијским тржиштима показују да је могуће да ће опоравак бити знатно спорији од очекиваног;
- Пад инфлаторних очекивања.

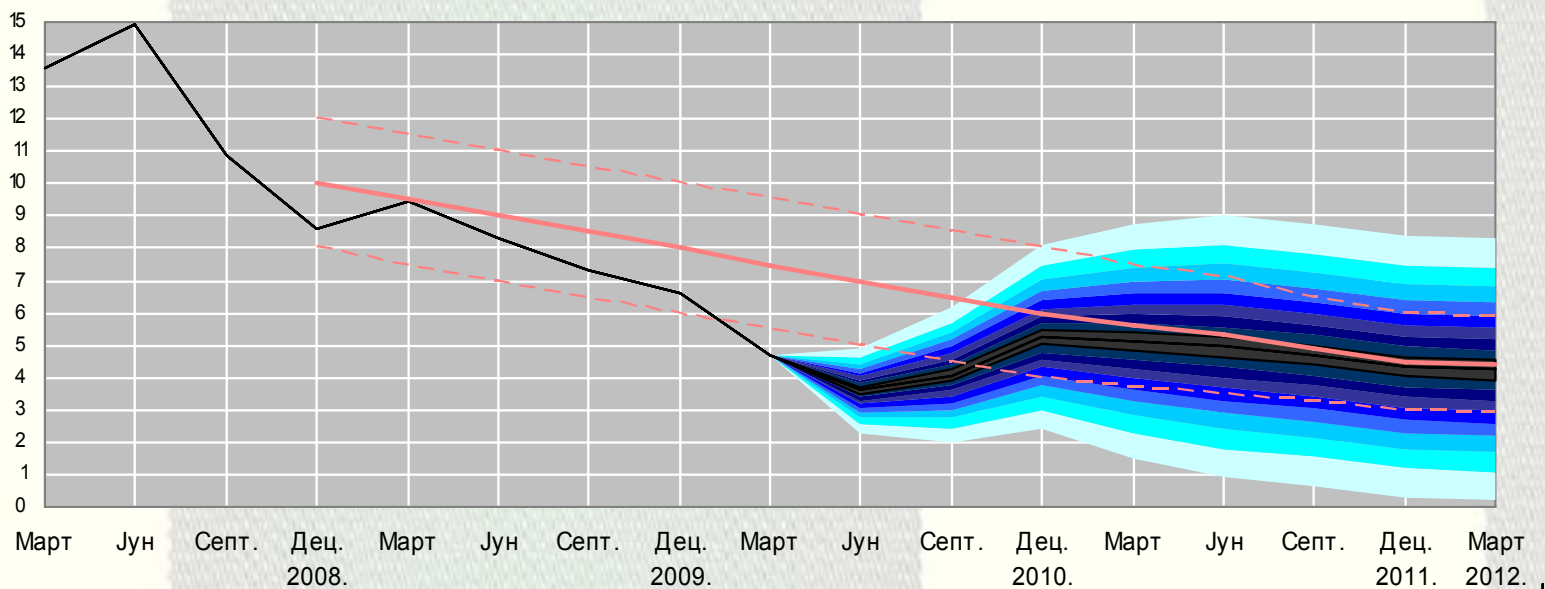
Инфлаторни притисци:

- Могући раст цена хране, будући да су тренутно на релативно ниском нивоу;
- Могући раст премије ризика због актуелних дешавања у зони евра;
- Неизвесност у погледу ефеката депресијације на базну инфлацију;

- Процес даљег снижења референтне стопе зависиће од: а) брзине опоравка агрегатне тражње, б) раста цена хране, в) кретања премије ризика, г) већих преносних ефеката слабљења динара на инфлацију.

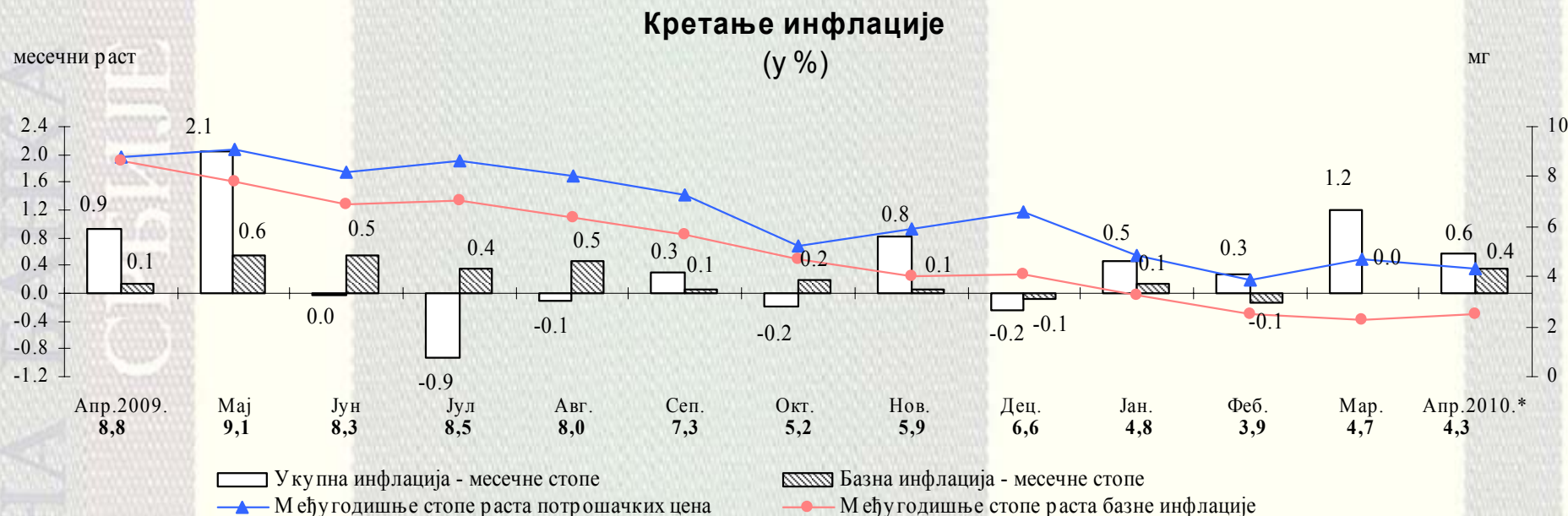
У другој половини 2010. године инфлација ће се постепено приближити циљу и током 2011. године ће се кретати око циља

Пројектована инфлација
(међугодишње стопе, у %)

- У другом тромесечју 2010. године инфлација ће највероватније остати испод доње границе, да би се затим постепено приближила циљу;
- Инфлација би крајем године, по основу садашњих пројекција, требала износити око 5% мг (циљ за крај 2010. године зацртан је децембра 2008. године и износи $6 \pm 2\%$, а за крај 2011. године циљ износи $4,5 \pm 1,5\%$).

У априлу је настављено успоравање међугодишњег раста потрошачких цена

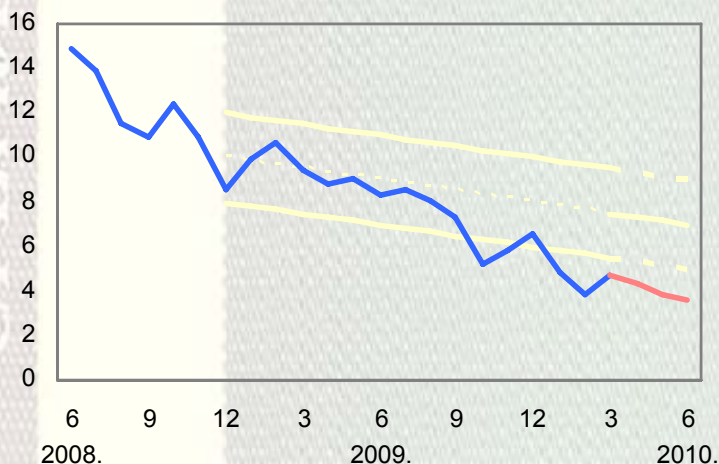

*процена НБС

- Раст потрошачких цена у априлу износи 0,6% (4,3% мг);
- Базна инфлација у априлу остварила је највећи месечни раст од августа 2009. године, од око 0,4%;
- Укупна инфлација у првом тромесечју износила је 2,0% и у највећој мери је последица раста регулисаних цена (допринос 1,5%);
- Раст регулисаних цена за прва четири месеца износи 6,3%, а за крај 2010. године очекује се да ће се кретати око горње границе циља ($9 \pm 2\%$).

Очекује се наставак пада годишњих стопа инфлације у првој половини 2010. године

Краткорочна пројекција инфлације
(међугодишњи раст, у %)

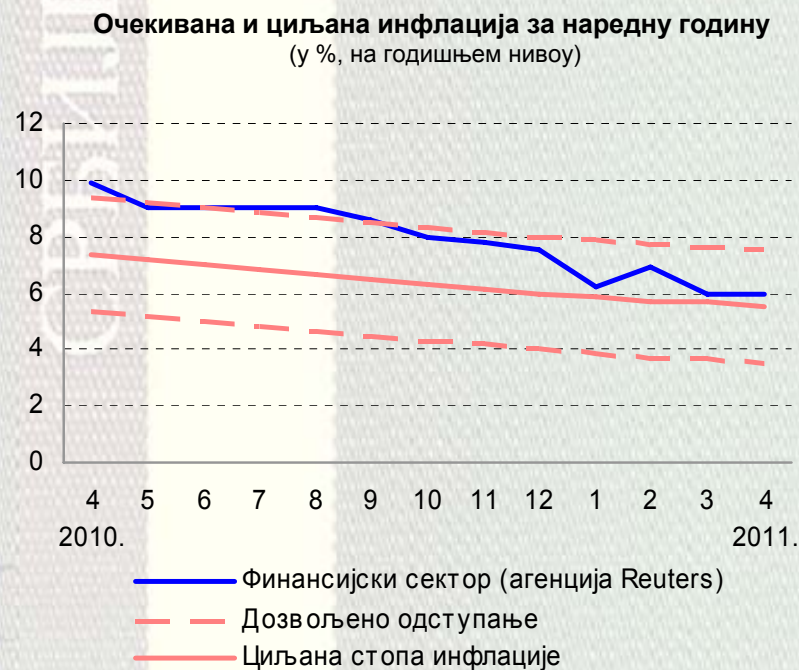

Најзначајније очекиване промене
регулисаних цена у другом тромесечју

	Стопа раста (у %)	Доприноси расту цена на мало (п.п.)
Лекови	7,0	0,2
Нафтни деривати	6,3	0,3
Саобраћајне услуге (регулисане)	4,0	0,1
Комунално-стамбене услуге	2,0	0,1
Остало (ТВ претплата)	12,0	0,1

- У другом тромесечју се очекује раст цена од око 2,0% услед:
  - сезонског раста цена пољопривредних производа;
  - заустављања пада цена индустријско-прехрамбених производа;
  - раста регулисаних цена, који ће ипак бити успорен у односу на прво тромесечје.
- Процењујемо да ће инфлација на крају јуна износити око 3,6% (циљ за јун је 7,0±2%);

Инфлациона очекивања за годину дана унапред су незнатно изнад циљане стопе инфлације

- Према резултатима анкете агенције Ројтерс, инфлациона очекивања финансијског сектора су на крају првог тромесечја била у паду у односу на крај прошле године;
- Финансијски сектор је очекивао инфлацију од 6% у марту 2011. године, што је незнатно изнад циљане стопе инфлације;
- Резултати априлске анкете агенције Ројтерс указују да су инфлациона очекивања финансијског сектора остала непромењена у односу на март;
- Слична очекивања су исказана и у априлској анкети агенције Галуп, и за годину дана унапред износе 6,2%.

Девизне резерве су на рекордном нивоу

Кретање девизних резерви Народне банке Србије
(у ЕУР млрд)

Нето девизне резерве:

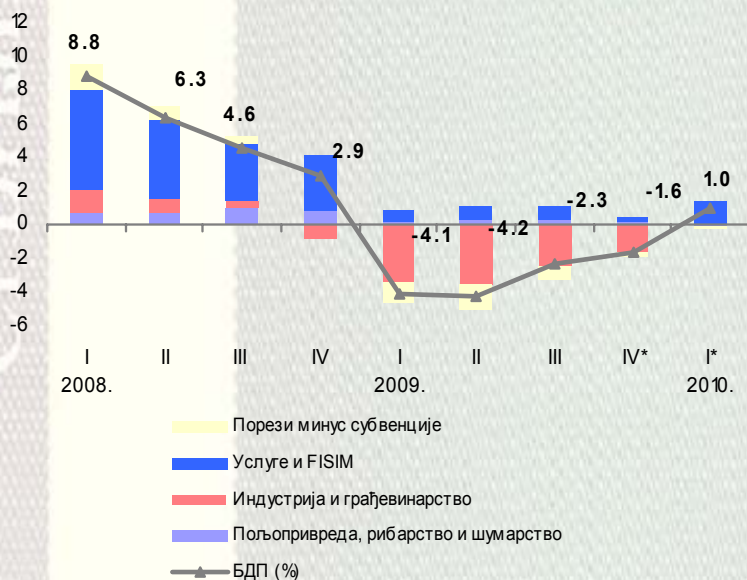
девизна актива
(монетарно злато, ефективни страни новац, девизна средства НБС на рачунима у иностранству и хартије од вредности)

—
девизна пасива
(ММФ кредити, средства по основу обавезне резерве, остали кредити према иностранству)

- Девизне резерве НБС су од краја 2008. године повећане за ЕУР 2,86 млрд;
- У оквиру *stand-by* аранжмана са ММФ-ом, у циљу јачања девизних резерви, Србија је у току 2009. године повукла две транше кредита, а у априлу 2010. године је повучена половина треће транше, тако да тренутно дуг износи ЕУР 1,3 млрд (253% квоте код ММФ-а) - укупан износ аранжмана износи ЕУР 2,87 млрд;
- Средства добијена по основу алокације средстава код ММФ-а (ЕУР 424,6 млн) искоришћена су за покриће фискалног дефицита и држава их је крајем 2009. године конвертовала у динаре.

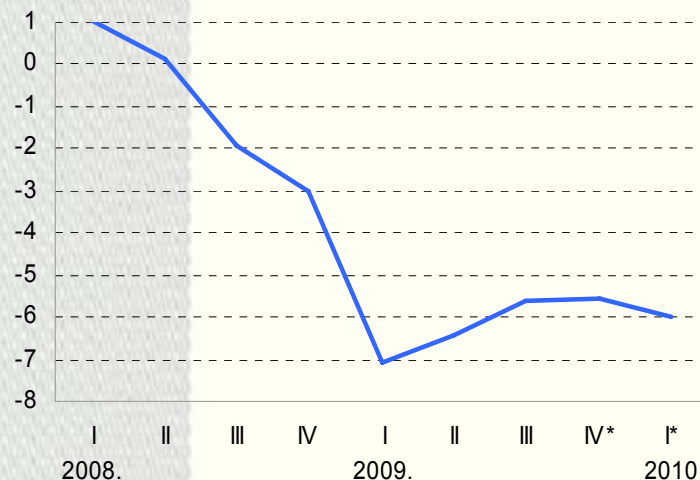
Благои раст економске активности у првом тромесечју...

Доприноси међугодишњем расту БДП-а
(у %)

* Процена НБС.

Производни јаз**
(процентуално одступање од тренда)

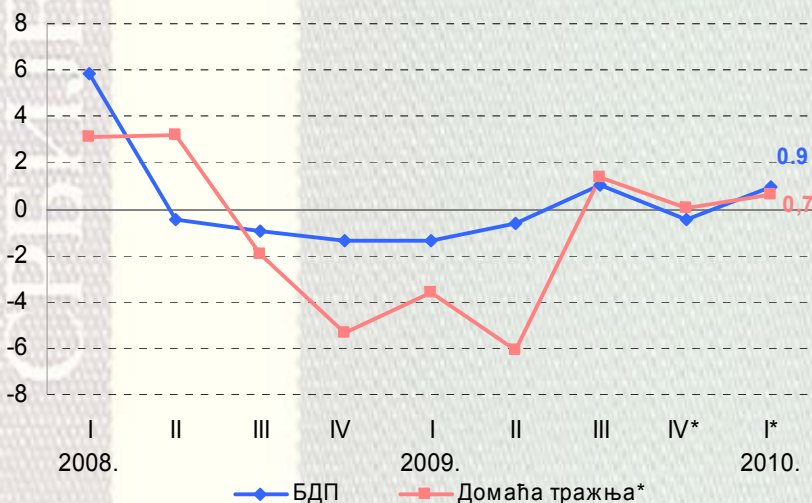
* Процена НБС.

**Разлика између остварене и потенцијалне производње.

- У првом тромесечју 2010. године је по први пут након ескалације кризе забележен међугодишњи раст БДП-а од 1% (у поређењу са претходним тромесечјем раст је износио 0,9%);
- Раст БДП се највећим делом дугује ниској бази из прошле године;
- На недовољни опоравак привредне активности указује и продубљивање производног јаза.

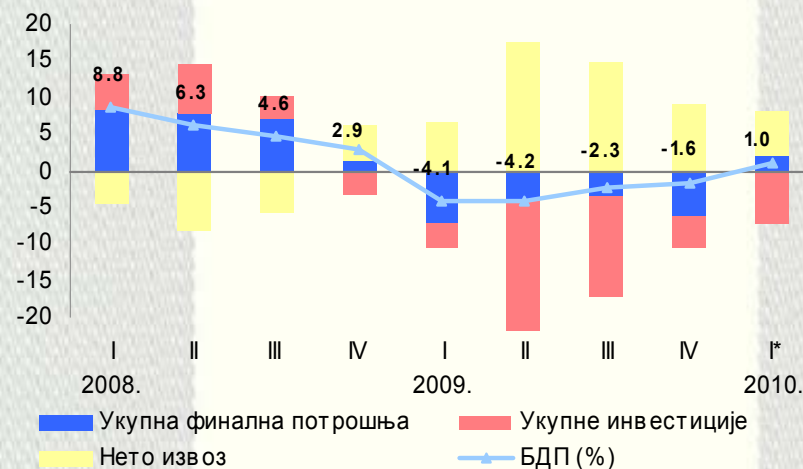
... захваљујући пре свега расту јавне потрошње ...

Раст БДП-а и домаће тражње
(десезониране тромесечне стопе раста)

* Процена НБС.

Доприноси међугодишњем расту БДП-а*
(у процентним поенима)

* Процена НБС.

- Раст домаће тражње је у потпуности опредељен кретањем јавне потрошње која у првом тромесечју бележи значајан раст;
- Пошто су плате у јавном сектору замрзнуте, повећање јавне потрошње је краткотрајног карактера. Буџетом за 2010. годину предвиђен је номинални раст вредности набавки роба и услуга од 10%, који је у великој мери исцрпљен у првом тромесечју;
- Међугодишње посматрано, расту БДП-а у највећој мери је допринео раст нето извоза и то са 6,1%.

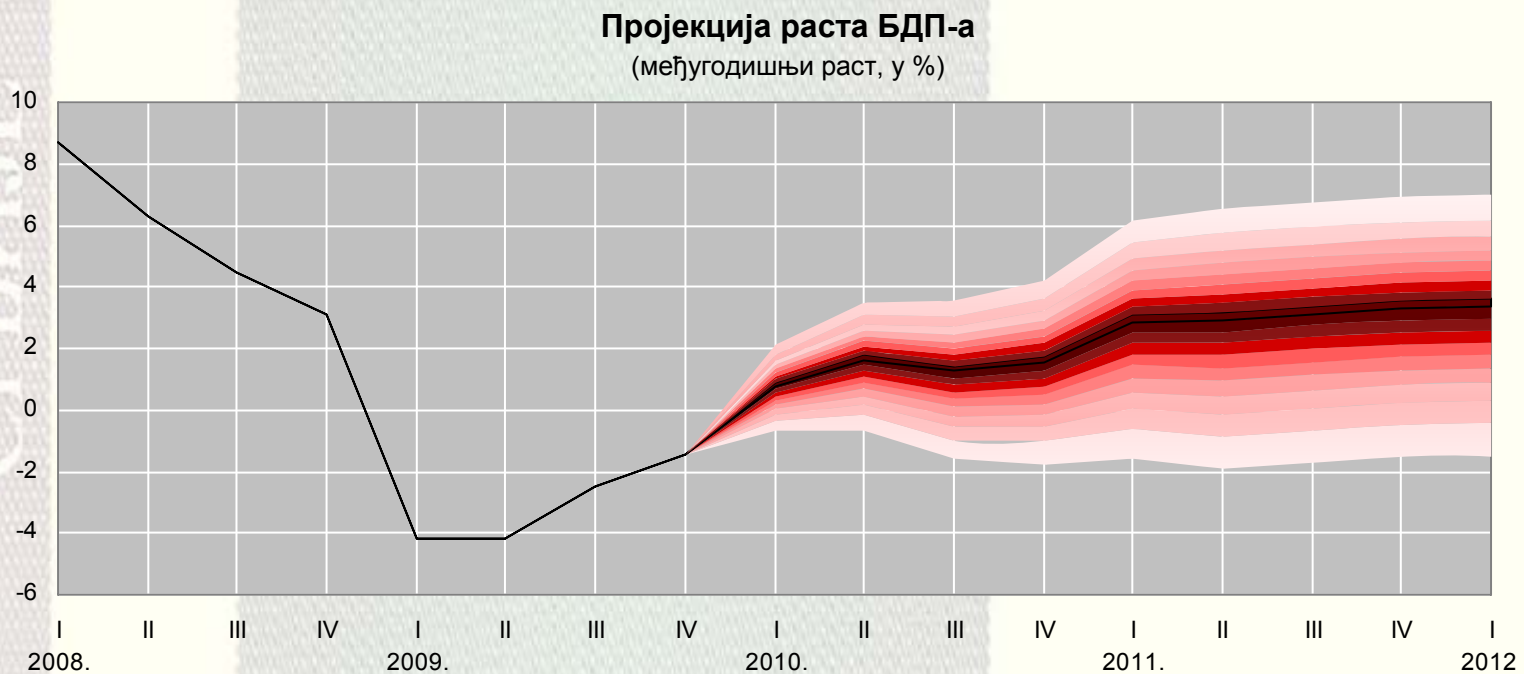
... док је у мањој мери на раст утицао и нето извоз

**Покривеност увоза
извозом у првом
тримесечју је
износила 63%!!!**

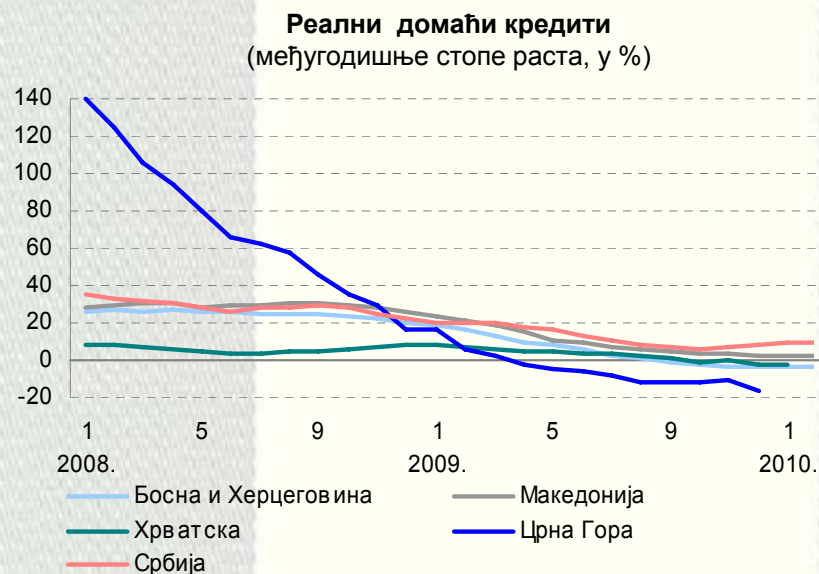
- Десезонирани подаци указују да је у првом тримесечју забележен благи раст извоза, док је увоз стагнирао;
- Посматрано на међугодишњем нивоу, извоз је повећан за 13,9%, што се одразило на смањење дефицита размене роба и услуга који је у првом тримесечју износио 16,7% БДП-а;
- Учешће дефицита текућег рачуна у БДП-у у првом тримесечју 2010. године износи 10,5%;
- Очекујемо у 2010. години раст обима увоза од 2,0% и извоза од 8,0% мг, а учешће дефицита текућег рачуна процењујемо на око 8% БДП-а.

Пројекција раста БДП

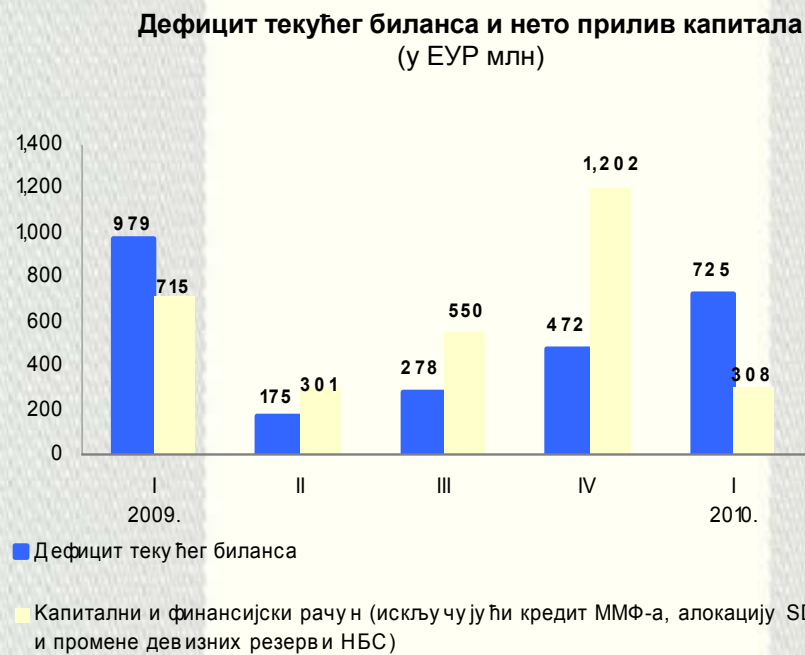
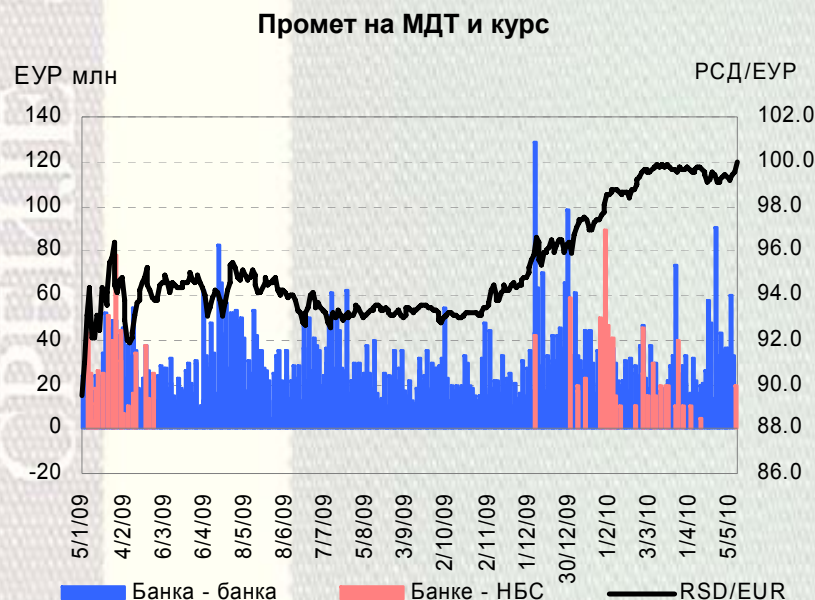
- Услед ниске домаће тражње и спорог изласка светске привреде из рецесије у 2010. години се очекује скроман раст БДП од 1,5%;
- Раст БДП-а у 2010. години се заснива на повећању нето извоза (1,7%) и опораваку инвестиција пре свега по основу капиталних улагања државе (0,9%);
- Значајнији опоравак економске активности се може очекивати тек у 2011. години (раст БДП-а око 3,0%).

Благо раст кредитне активности током првог тромесечја

- Реалан раст домаћих кредита износио је 2,3% (ако се искључи ефекат промене курса привреди је одобрено + 27 млрд РСД, а становништву +11 млрд РСД). У последњем тромесечју претходне године, реални раст је износио 1,9%;
- У марту је интензивирање активности на субвенционисаном сегменту кредитног тржишта значајно допринело оствареном расту домаћих кредита;
- На међугодишњем нивоу успоравање кредитне активности заустављено, али без знакова значајнијег опоравка (међугодишње стопе раста се већ неколико месеци крећу на нивоу око 9%);
- Ипак, у односу на земље у региону, у Србији су остварена повољнија кретања – док је у већини земаља дошло до реалног смањења масе кредита, у Србији забележено “само” успоравање кредитне активности.

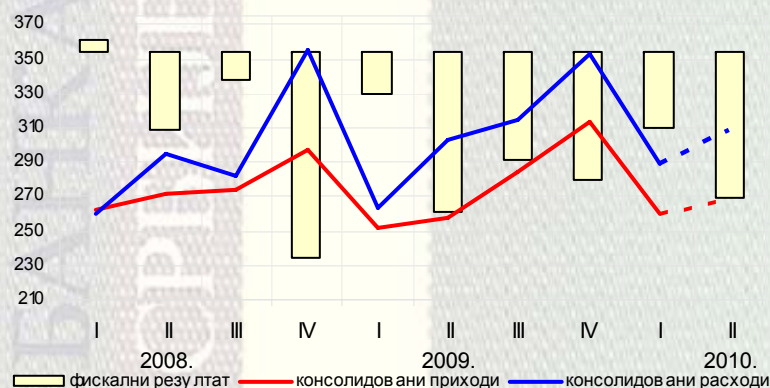
Динар је наставио да слаби и у првом тромесечју

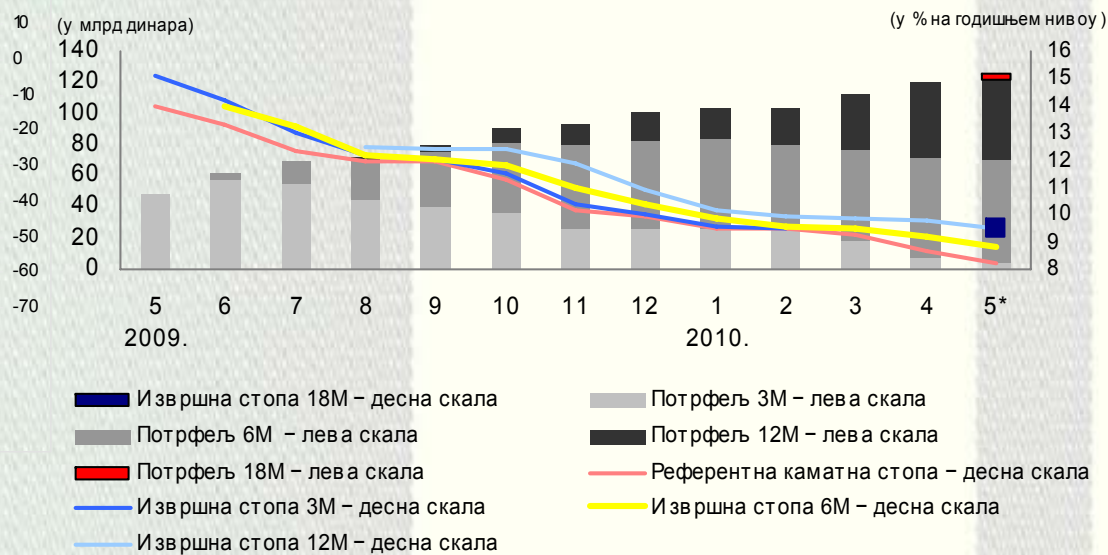
- Слабљење динара је било најизраженије у јануару и фебруару, да би се у марту вредност динара стабилизовала. Током првог тромесечја банкама је продато ЕУР 631,5 млн, а просечна депресијација динара је износила 4,2%;
- Просечан дневни промет између банака на МДТ-у је повећан од средине априла (око ЕУР 40 млн);
- У априлу је динар благо ојачао према еврџ (у просеку 0,3%). Заустављању депресијацијских притисака допринели су мања продаја девиза предузећима, пораст откупа ефективног страног новца од мењача, као и већи раст девизне штедње грађана.

Фискална политика полако постаје експанзивнија

Фискална кретања
(млрд динара)

Извршне стопе на трезорске записе и стање портфеља

- Консолидовани дефицит је у првом тромесечју износио РСД 22 млрд, док је монетарни ефекат износио РСД 10 млрд;
- Упркос високом нивоу дефицита, на годишњем нивоу очекује се знатно нижи монетарни ефекат фискалне политике, с обзиром да ће дефицит и у 2010. години већим делом бити финансиран издавањем трезорских записа. Очекујемо да фискална политика у 2010. години ипак буде нешто експанзивнија него у претходној години;
- На аукцији 13. маја емисија трезорских записа са доспећем од 6 месеци продата је по стопи од 8,84%.

Јавни дуг Србије у поређењу са земљама у окружењу

Земља	Учешће буџетског дефицита (% БДП)		Учешће јавног дуга у (% БДП)		Учешће трошкова камата у јавном дугу (% БДП)	ЕМВИ (базични поени)
	2009	2010	2009	2010	2009	10. мај 2010
Бугарска	3,9	1,2	14,8	16,2	0,8	272
Грчка	13,6	6,6	115,1	124,9	5,0	...
Литванија	8,9	9,2	29,3	40,7	1,0	312
Мађарска	4	4,2	78,3	79,8	4,7	258
Пољска	7,1	7,5	51	57	2,6	165
Румунија	8,3	6,8	23,7	27,4	1,5	343
Србија	4,2	4,0	32,4	36,0	0,8	391
Турска	5,8	3,5	47,3	...	5,7	244
Хрватска	4,1	4,0	50,4	...	1,7	286
Македонија	2,7	2,5	32,9	31,3	0,6	...
Црна Гора	3,5	6,1	37	...	0,8	...

*Извор података: Европска комисија, Министарства финансија, JP Morgan

Кључне теме са ММФ-ом биће и овога пута у сфери фискалне политике

- 1) Када, како и из којих средстава (!) одмрзнути пензије и зараде у јавном сектору а да се издаци за пензије са 13% смање на 10% БДП-а, а зараде у јавном сектору са 10% на 8% БДП-а до 2015. године?
- 2) Како обезбедити фискалну одговорност (закон?) и како је спровести (савет?) имајући у виду потребу:
  - Повећања транспарентности буџета;
  - Лимитирања годишњег буџетског дефицита;
  - Постављања опште границе учешћа јавног дуга у БДП-у !

Србија, као и увек, поново може да бира!

Сценарио 1 - наставак замрзавања зарада у јавном сектору и пензија значио би:

- Даље смањење (одржавање садашње ниске стопе) инфлације а са тиме и смањење референтне каматне стопе;
- Спорије повећање јавног дуга што ће довести до смањења премије ризика и тиме јефтинијег финансирања јавног и приватног дуга;
- Више и јефтинијих средстава за инвестиције;
- Јефтинији динарски кредити;
- Мањи пад животног стандарда услед ниже стопе инфлације, ...

Сценарио 2 - одмрзавање зарада и пензија без повећања буџетских прихода.

Разлози за измене и допуне закона о НБС

- Усклађивање са Уставом РС (предлагање гувернера, Савет гувернера);
- Јачање независности НБС и то путем усклађивања са савременим стандардима централног банкарства, односно с принципима које су утврдиле/захтевају међународне финансијске институције (ЕЦБ, ММФ, СБ);
- Отклањање нејасноћа, односно прецизирање одредаба у вези с чијом су се применом у пракси јављале недоумице (капитал, покривање губитака, односно распоређивање добити, статут, ...).

Органи Народне банке Србије

- Извршни одбор
- Гувернер
- Савет гувернера

Извршни одбор

Извршни одбор (гувернер и вицегувернери) утврђује и спроводи монетарну и девизну политику (врши функције које је вршио до сада Монетарни одбор) уз додавање следећих надлежности:

- Уводи се референтна стопа уместо есконтне;
- Доноси прописе из области контролне и надзорне функције НБС;
- Одлучује о давању и одузимању дозвола за рад финансијским институцијама чије пословање надзире НБС;
- Предлаже Савету гувернера режим курса, статут и стратегију развоја НБС;
- Утврђује јединствену тарифу по којој НБС наплаћује накнаде за своје услуге.

Гувернер

Гувернеру поред већ постојећих надлежности:

- Спроводи одлуке Извршног одбора и Савета;
- Руководи пословањем НБС и организује њен рад;
- Доноси прописе, опште и појединачне акте из надлежности НБС који законом нису стављени у надлежност Извршног одбора и Савета;
- Предлаже прописе, опште и појединачне акте које доносе Извршни одбор и Савет;

додају се и следеће:

- Уређује унутрашњу организацију НБС и систематизацију радних места у НБС, као и радне односе и зараде запослених;
- Именује и разрешава руководиоце.

Савет гувернера

Улога Савета гувернера у надзору над радом НБС је знатно ојачана:

- Доставља Народној скупштини, најмање једном годишње, мишљење о спровођењу монетарне политике коју је утврдио Извршни одбор;
- Врши надзор над системом финансијског извештавања, управљања ризицима и унутрашњих контрола у НБС;
- Оцењује да ли су рачуноводствене политике и процедуре усвојене у НБС – одговарајуће;
- Врши надзор над обављањем интерне ревизије и обављањем усклађености пословања у НБС;
- Доноси статут и стратегију развоја НБС, које предлаже Извршни одбор, и прати њено спровођење;
- Има приступ целокупној документацији и подацима НБС који су му потребни за вршење функција.

Следећи кораци

- Прелиминарно мишљење Министарства финансија и Министарства економије и регионалног развоја
- Слање предлога ММФ-у
- Мишљење ММФ-а (~3 недеље)
- Достављање предлога Скупштини РС
- Доношење измена Закона о НБС
- Избор новог гувернера

Рокови:

√

√

24.мај

24-28 мај

почетак јуна

почетак јуна